

Internasjonal økonomi

ECON1410

Fernanda.w.eggen@gmail.com

Oversikt

- Forrige uke så vi på hvordan velferd påvirkes av internasjonal handel med ulike økonomiske teorier om komparative fortrinn
 - Ricardo og Heckscher-Ohlin
- I tillegg til komparative fortrinn kan gevinster ved handel også oppstå som følge av stordriftsfordeler!
- Denne uken skal vi gå gjennom hva som menes med stordriftsfordeler og mer konkret om *eksterne* stordriftsfordeler

Handel gir spesialisering

- Vi har tidligere sett at handel fører til spesialisering i henhold til komparative fortrinn
 - Som følge av ulik tilgang på innsatsfaktorer eller teknologi
- Dette forklarer deler av verdens handel, men langt fra all
 - Teorier om komparative fortrinn forklarer i hovedsak handel mellom forskjellige land

Handel gir spesialisering

- Stordriftsfordeler (economies of scale) kan også gi spesialisering og gevinster ved handel
- Stordriftsfordeler dreier seg om fordelene ved å ha en stor produksjon – enten i egen bedrift eller i næringen
- Fordelen kommer av tiltakende skalautbytte i produksjon
 - Dersom vi øker bruken av innsatsfaktorer, så øker produksjonen mer enn proporsjonalt

Stordriftsfordeler (del 1)

Teorier om komparative fortrinn antar et konstant eller avtakende skalautbytte i produksjonen

- Dersom man øker bruken av innsatsfaktorer øker produksjonen proporsjonalt eller mindre enn proporsjonalt
 - Eksempel: Dersom vi dobler bruken av innsatsfaktorer så dobles også produksjonen

Stordriftsfordeler (del 1)

Stordriftsfordeler gir gevinster gjennom tiltakende skalautbytte

- For noen bedrifter eller næringer vil det imidlertid være tiltakende skalautbytte – kalt stordriftsfordeler
- Denne teorien forklarer at det kan være fordeler ved å produsere i stor skala
 - Gjennomsnittskostnaden vil falle ettersom produksjonen øker
 - Gjennomsnittskostnaden er den totale kostnaden ved produksjon, delt på antall produserte enheter
- Dersom vi øker bruken av innsatsfaktorer, så øker produksjonen mer enn proporsjonalt
- Eksempel: Dersom vi dobler bruken av innsatsfaktorer så vil produksjonen mer enn dobles

Eksempel på stordriftsfordeler

- Anta at vin produseres ved hjelp av kun arbeidskraft
- Eksistensen av stordriftsfordeler reflekteres gjennom at en dobling av arbeidskraften fører til mer enn en dobling av mengden vin produsert
- Den gjennomsnittlige mengden arbeidskraft som brukes til å produsere hver vare blir mindre jo mer det produseres, og dermed blir også gjennomsnittskostnaden ved produksjon lavere

Stordriftsfordeler gir gevinster ved handel

- Internasjonal handel åpner for at et land kan utnytte stordriftsfordeler og produsere mer effektivt enn i autarki
- Internasjonal handel gjør at hvert land kan spesialisere seg i et begrenset antall varianter uten at dette går på bekostning av et variert konsum
- Spesialisering i et land gir bedre ressursutnyttelse og høyere velferd

Stordriftsfordelene deles inn i interne og eksterne

- Stordriftsfordeler betyr at større bedrifter eller større næringer kan produsere mer effektivt enn mindre
- Interne stordriftsfordeler
 - Gjennomsnittskostnaden er avhengig av størrelsen på bedriften
- Eksterne stordriftsfordeler
 - Gjennomsnittskostnaden er avhengig av størrelsen på næringen

Stordriftsfordelene deles inn i interne og eksterne

- Både interne og eksterne stordriftsfordeler gir gevinster ved internasjonal handel
 - Men de to typene stordriftsfordeler kan gi opphav til ulike markedsstrukturer
- En marked karakterisert ved eksterne stordriftsfordeler vil gjerne bestå av mange små bedrifter og fullkommen konkurranse
- Et marked karakterisert ved interne stordriftsfordeler oppstår når store bedrifter har en kostnadsfordel sammenlignet med små bedrifter slik at vi ikke får fullkommen konkurranse

Interne stordriftsfordeler

- Et marked karakterisert ved interne stordriftsfordeler oppstår når store bedrifter har en kostnadsfordel sammenlignet med små bedrifter slik at vi ikke får fullkommen konkurranse
 - Gjennomsnittskostnaden faller jo mer bedriften selv produseres
- Interne stordriftsfordeler konsentrerer produksjonen av en type vare innen få eller kun en bedrift
 - Vi får monopoler eller monopolistisk konkurranse
- Denne type bedrift kjennetegnes typisk ved høye oppstartskostnader, men lavere kostnader knyttet til produksjon av en ekstra enhet
 - Eksempler: Jernbane, produksjon av biler og fly og mobilnettverk

Eksterne stordriftsfordeler

- Et marked karakterisert ved eksterne stordriftsfordeler vil gjerne bestå av mange små bedrifter og fullkommen konkurranse samlet i en næringsklynge
- Av ulike grunner vil geografisk konsentrasjon av produksjon innen en næring kunne redusere kostnadene i næringen, selv om den enkelte bedrift forblir liten
 - Spesialiserte innsatsprodusenter
 - Konsentrerte arbeidsmarked
 - Smitteeffekter av kunnskap (knowledge spillovers)

Stordriftsfordeler (del 1)

Eksterne stordriftsfordeler og gevinst som følge av spesialiserte innsatsprodusenter

- I de fleste næringer er det behov for spesialisert utstyr eller tjenester
- Dersom flere bedrifter med lignende behov er lokalisert i samme område kan dette tiltrekke seg spesialiserte produsenter av innsatsfaktorer
- Spesialiserte innsatsprodusenter gir et bedre og mer spesialisert tilbud av tjenester og utstyr

Eksterne stordriftsfordeler og gevinst som følge av konsentrerte arbeidsmarked

- Som ved produsentene av innsatsfaktorer, så vil næringsklynger ha muligheten til å tiltrekke seg den kompetansen de har behov for
 - Dette vil være vanskelig for en bedrift lokalisert uten noen lignende bedrifter i nærheten
- Et mer konsentrert arbeidsmarked reduserer bedriftenes risiko for å mangle relevant kompetanse og arbeidstakernes risiko for å være ledige

Stordriftsfordeler (del 1)

Eksterne stordriftsfordeler og gevinst som følge av smitteeffekter av kunnskap

- Kunnskap blir en stadig viktigere innsatsfaktor i produksjon av varer og tjenester
- Smitteeffekter av kunnskap (knowledge spillovers) er en gevinst ved at lignende bedrifter lokaliseres i samme område
 - Observerer konkurrentene
 - Uformelle møter mellom ansatte
 - Insentiv til å innovere

HOLLYWOOD

Forskningsparken

Holland: Blomster

← 9-15
WALL ST

STOCK EXCHANGE

New York: Finans

Bangalore: IKT og kundeservice

Wenzhou: Lightere

Eksterne stordriftsfordeler gir næringsklynger

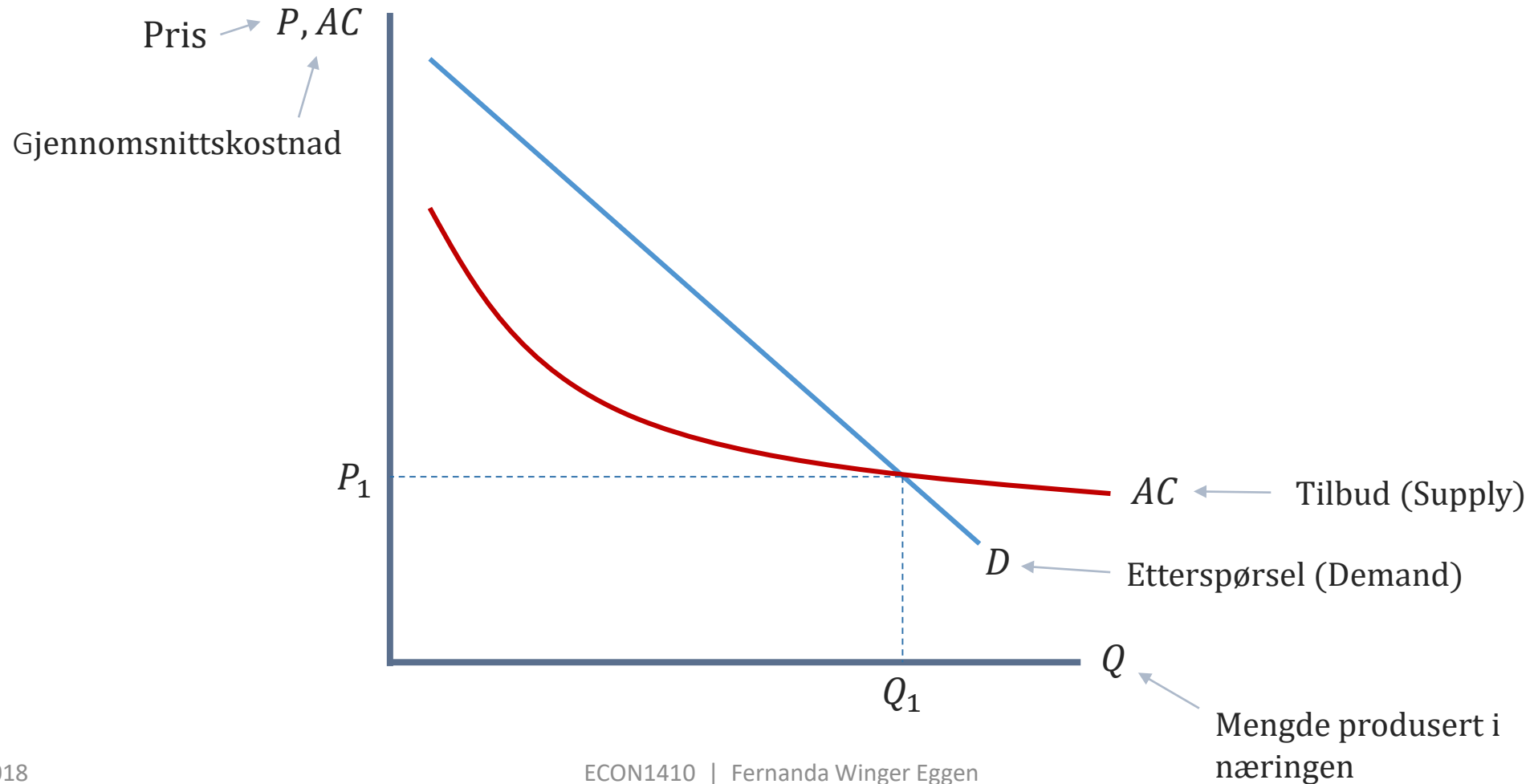
- Hvorfor får vi fullkommen konkurranse mellom bedriftene i en næringsklynge og hva innebærer det?

Eksterne stordriftsfordeler gir næringsklynger

- Eksterne stordriftsfordeler gjør at større volum i næringen gir lavere gjennomsnittskostnader – og dermed lavere pris
- Ved eksterne stordriftsfordeler vil hver enkelt bedrifts lønnsomhet avhenge av hvor mange andre bedrifter som er lokalisert på samme sted
- Vi får en fallende tilbudskurve representert ved gjennomsnittskostnaden
 - Jo større produksjonsvolum i næringen, jo lavere gjennomsnittskostnad har bedriftene, og jo lavere pris er de villige til å selge for!

Markedslikevekt med eksterne stordriftsfordeler

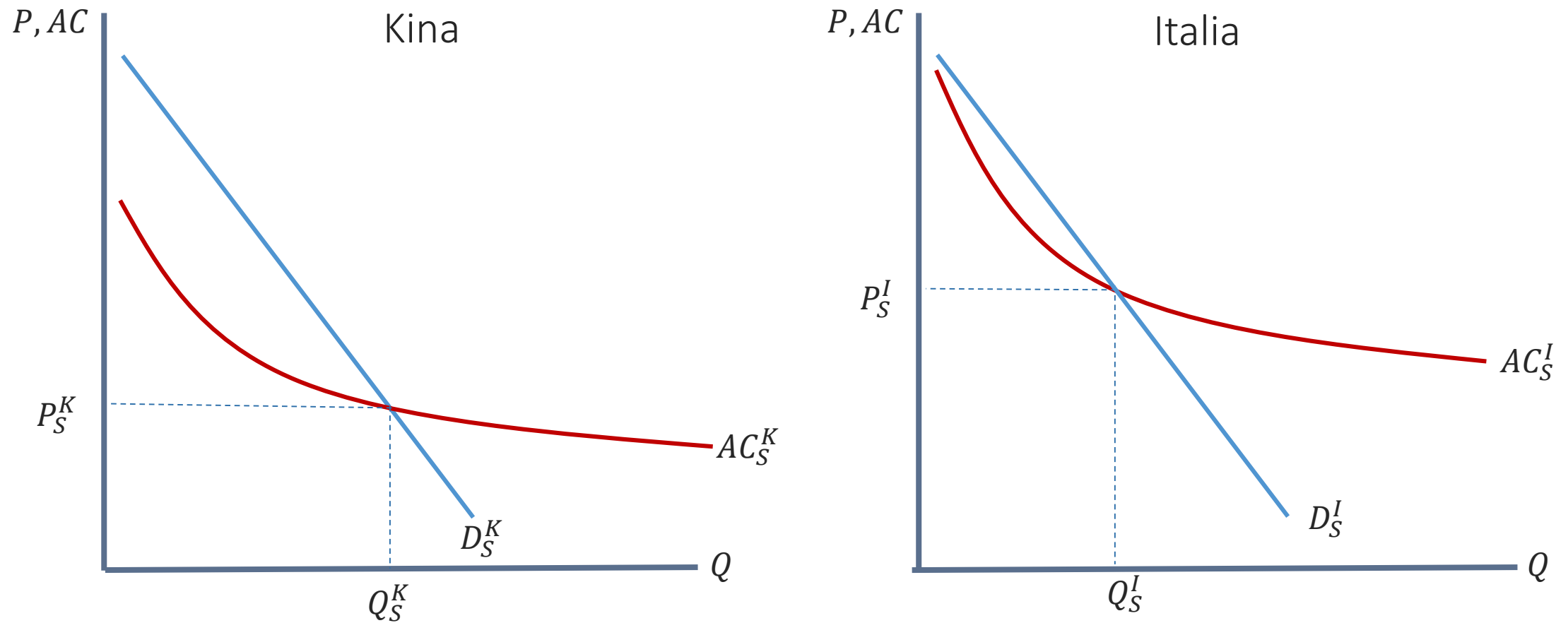
Eksterne stordriftsfordeler og handel

- Anta at Kina kan produsere solbriller til en lavere kostnad enn Italia
 - Derfor er også prisen på solbriller lavere i Kina enn i Italia

Markedslikevekt med eksterne stordriftsfordeler

Eksterne stordriftsfordeler og handel

- Dersom det åpnes opp for handel vil Kina kunne tilby solbriller til en lavere pris enn hva produsentene i Italia vil ha mulighet til
 - Dermed vil den kinesiske næringen utvide produksjonen, mens den italienske produksjonen vil reduseres
 - Dette gir en selvforsterkende prosess
 - Når kinesisk produksjonsvolum øker, så faller kostnadene ved produksjon i Kina
 - Når italiensk produksjonsvolum reduseres, så øker kostnadene ved produksjon i Italia
- Over tid vil Kina kunne ta over hele produksjonen av solbriller

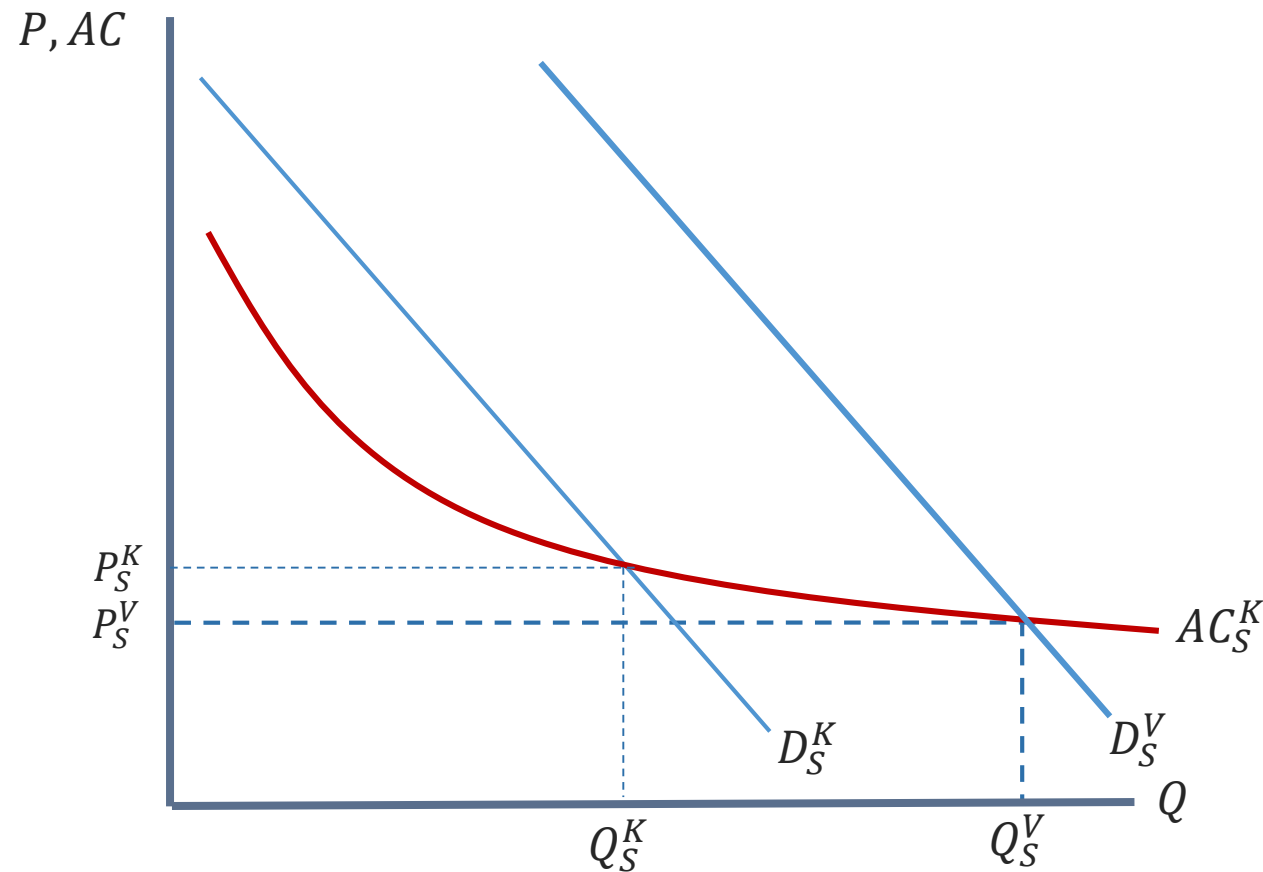
Eksterne stordriftsfordeler og handel

- Konsentrasjon av produksjon påvirker prisene
 - I Ricardo- og Heckscher-Ohlin-modellen førte handel til at produktprisene konvergente på tvers av land
 - Med eksterne stordriftsfordeler vil derimot prisene med handel bli lavere enn prisen var i noen av landene under autarki
 - Dette er fordi markedet blir større og kostnaden faller med størrelsen av produksjon

Markedslikevekt med eksterne stordriftsfordeler

Stordriftsfordeler (del 1)

Hvorfor er det en fordel for Kina å kunne produsere solbriller til en lavere pris?

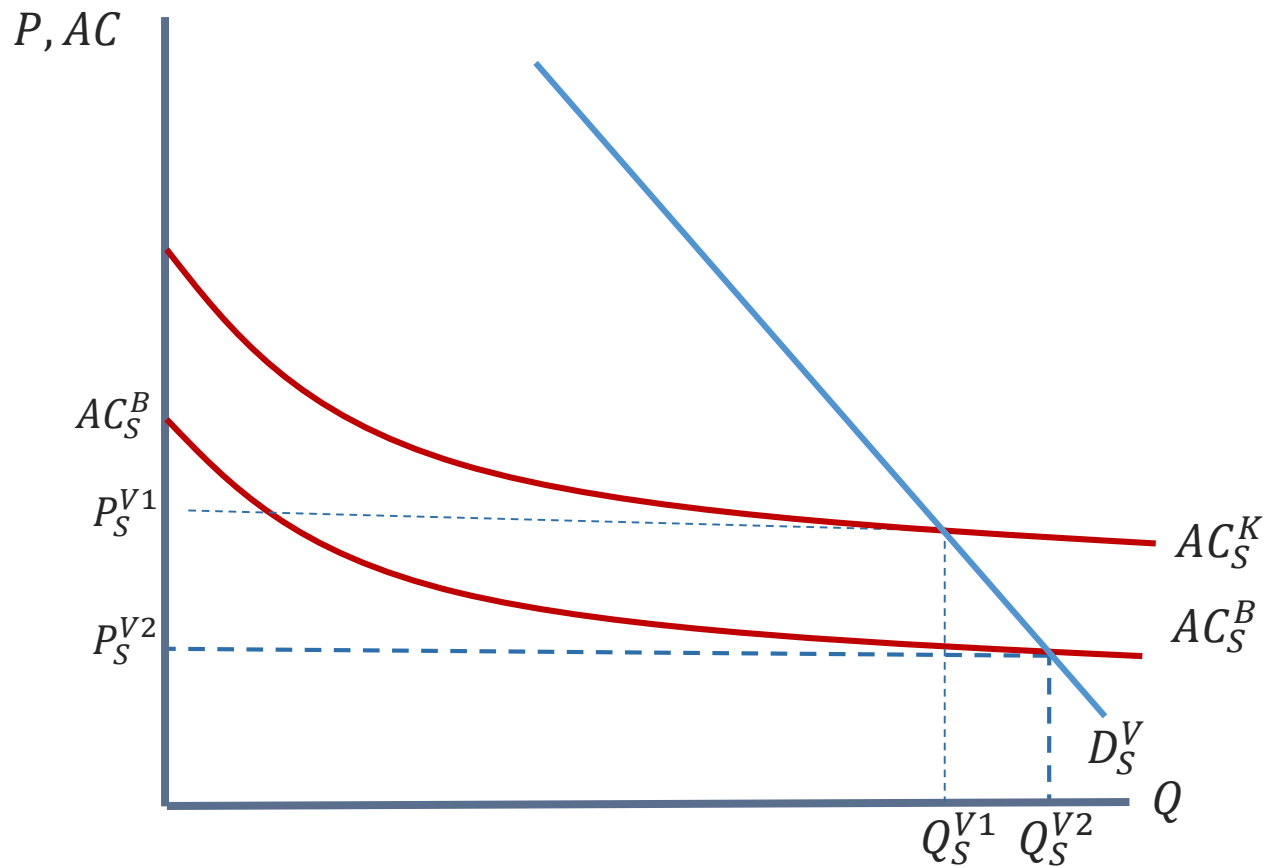
- Kina kan ha komparativt fortrinn i produksjon av solbriller som følge av forskjeller i teknologi og ressurser
- Kina kan også ha eksterne stordriftsfordeler i produksjon
- Dersom det er eksterne stordriftsfordeler i produksjonen vil handelsmønsteret kunne avhenge av:
 - Historien (tilfeldigheter eller teknologi) – Den som har produsert mest i utgangspunktet vil oppleve et fortrinn ved å åpne opp for handel, uavhengig av potensialet for billig produksjon i et annet land
 - Koordinering blant bedrifter i deres lokaliseringsvalg
 - Selvoppfyllende forventninger

Historie som forklaring for næringsklynger

- Anta at Bangladesh kan produsere solbriller til en lavere gjennomsnittskostnad enn Kina på grunn av lavere lønninger
 - For en gitt mengde solbriller produsert vil Bangladesh kunne produsere og selge billigere enn Kina
- Selv om Bangladesh kan tilby solbrillene billigere enn Kina vil ikke nødvendigvis Bangladesh bli verdens produsent av solbriller
 - Dersom Kina fikk i gang sin produksjon først og dermed fikk et etablert fortrinn kan Kina ende opp som verdens produsent av solbriller
- Det er ingen garanti for at landet med lavest kostnader ender opp som produsent av en vare når markedet er kjennetegnet ved eksterne stordriftsfordeler!

Historie som forklaring for næringsklynger

Stordriftsfordeler (del 1)

Verden som helhet tjener på geografisk konsentrasjon av næringer

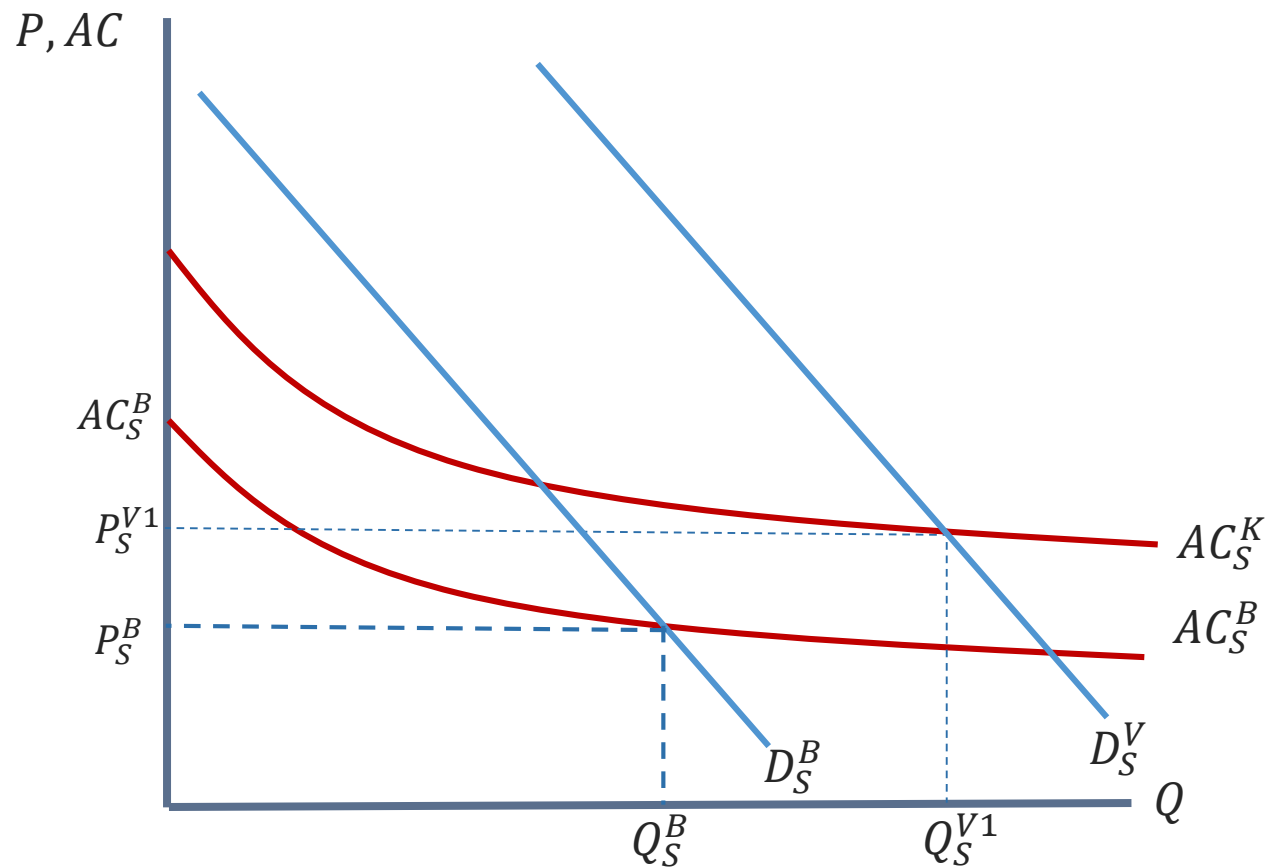
- Uansett hvor konsentrasjonen finner sted

Enkeltland kan imidlertid både tjene og tape

- Enkeltland kan imidlertid tjene på ikke å handle, men kun produsere for sitt hjemmemarked snarere enn å betale for import
- Anta at Bangladesh kan produsere solbriller til en lavere pris, men Kina har allerede en etablert produksjon
- Prisen på solbriller kunne derfor vært lavere dersom Bangladesh produserte solbriller til seg selv
- Dette kan gi Bangladesh et insentiv til å beskytte solbrilleindustrien sin mot utenlandsk konkurranse
- Gevinsten knyttet til å være vert for en klynge kan skape handels- og andre politiske konflikter

Historie som forklaring for næringsklynger

Stordriftsfordeler (del 1)

Eksterne stordriftsfordeler kan være avhengig av kumulativt produksjonsvolum over tid

- Eksterne stordriftsfordeler kan ikke bare være avhengig av produksjonsvolum på et gitt tidspunkt, men kumulativt produksjonsvolum over tid
- Dynamiske stordriftsfordeler eksisterer dersom gjennomsnittskostnadene faller over tid i takt med økt kumulativ produksjonsvolum
- Dynamiske stordriftsfordeler kan brukes som argument for proteksjonisme
 - Beskyttelse av næringer mens de er under utvikling (infant industries)
 - Men det er ofte vanskelig å identifisere eksterne stordriftsfordeler

På neste forelesning vil vi fortsette med stordriftsfordeler

- Vi skal se på stordriftsfordeler ved at en bedrift øker egen produksjon
→ Interne stordriftsfordeler